

บันทึกความเห็นทางกฎหมาย

เรื่อง การกำหนดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมและกลไกในการตรวจสอบความประพฤติทางจริยธรรม
เพื่อบังคับใช้กับบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการการสามัญประจำวุฒิสภา
และบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภา

ตามที่ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เป็นพิเศษ เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๓ ที่ประชุมได้พิจารณาร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. แล้วลงมติเห็นสมควรให้ประกาศใช้ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมดังกล่าว และที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมฯ ที่ได้เสนอให้วุฒิสภาควรเร่งรัดดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมประกาศวุฒิสภา เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการการสามัญประจำวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ และประกาศวุฒิสภา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยพิจารณานำข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๖๓ มาใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการและเลขานุการประจำคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญประจำตัวสมาชิกวุฒิสภา ผู้ชำนาญการประจำตัวสมาชิกวุฒิสภา และผู้ช่วยดำเนินงานของสมาชิกวุฒิสภา ด้วยโดยอนุโลม และพิจารณากำหนดกลไกในการตรวจสอบความประพฤติของผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ซึ่งหากเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมซึ่งมีลักษณะร้ายแรงเห็นสมควรกำหนดให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ข้อสังเกตดังกล่าวประธานวุฒิสภาได้มีคำริบหมายให้เลขาธิการวุฒิสภาดำเนินการและรายงานผลให้ทราบด้วย

ต่อมาในคราวประชุมคณะกรรมการการจริยธรรมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ที่ประชุมคณะกรรมการฯ ได้พิจารณา เรื่อง แนวทางการกำหนดกฎเกณฑ์และกลไกในการควบคุมความประพฤติทางจริยธรรมของบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการการสามัญประจำวุฒิสภาและบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภา และมีมติมอบหมายให้ฝ่ายกฎหมายของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาพิจารณาศึกษาและจัดทำความเห็นในประเด็นข้อกฎหมายว่า จะสามารถดำเนินการกำหนดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมและกลไกในการตรวจสอบความประพฤติทางจริยธรรมเพื่อบังคับใช้กับบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการการสามัญประจำวุฒิสภาและบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภา ได้หรือไม่ อย่างไร เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการการจริยธรรมวุฒิสภา ในคราวประชุมครั้งต่อไป

สำนัก...

สำนักพัฒนาทรัพยากรบุคคล ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา จึงได้ดำเนินการตามคำสั่งของเลขาธิการวุฒิสภาที่มอบหมายให้สำนักกฎหมายดำเนินการจัดทำความเห็นในเรื่องดังกล่าว โดยได้ขอหารือในประเด็นข้อกฎหมายว่า จะสามารถดำเนินการกำหนดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมและกลไกในการตรวจสอบความประพฤติทางจริยธรรมเพื่อบังคับใช้กับบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการสิทธิการสามัญประจำวุฒิสภาและบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภา ได้หรือไม่อย่างไร

บัดนี้ สำนักกฎหมายได้พิจารณาข้อหารือของสำนักพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยพิจารณาประกอบกับกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นรวม ๒ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ การกำหนดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อบังคับใช้กับบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการสิทธิการสามัญประจำวุฒิสภาและบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภา

เนื่องจากข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๔ ได้กำหนดนิยามของคำว่า “สมาชิก” หมายถึง สมาชิกวุฒิสภา และนิยามของคำว่า “กรรมการ” หมายถึง กรรมการสามัญและกรรมการวิสามัญซึ่งวุฒิสภาตั้งขึ้นและให้หมายความรวมถึงอนุกรรมการที่คณะกรรมการตั้งขึ้นด้วย^๑ ประกอบกับเมื่อพิจารณาหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภาตามข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๓๘ (๓)^๒ เกี่ยวกับการรับและพิจารณาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรมจากสมาชิกวุฒิสภา บุคคลหรือหน่วยงานใด กำหนดไว้แต่เฉพาะกรณีที่มีการกล่าวหาว่าสมาชิกหรือ

กรรมการ...

^๑ ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๔ กำหนดว่า

“ข้อ ๔ ในข้อบังคับนี้ คำว่า

“สมาชิก”

“สมาชิก”

หมายถึง สมาชิกวุฒิสภา

“กรรมการ” หมายถึง กรรมการสามัญและกรรมการวิสามัญซึ่งวุฒิสภาตั้งขึ้นและให้หมายความรวมถึงอนุกรรมการที่คณะกรรมการตั้งขึ้นด้วย

“วลี”

“วลี”

^๒ ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๓๘ กำหนดว่า

“ข้อ ๓๘ คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

“๓”

“๓”

(๓) รับและพิจารณาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรมจากสมาชิก บุคคลหรือหน่วยงานใด กรณีที่มีการกล่าวหาว่าสมาชิกหรือกรรมการกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับนี้

“วลี”

“วลี”

กรรมการกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับนี้เท่าที่จำเป็น ซึ่งไม่ครอบคลุมถึงบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาและบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภา

สำหรับกรณีการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา และการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภา นั้น เป็นการแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งตามที่พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง (๒) และวรรคสอง บัญญัติให้การแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาหรือสมาชิกวุฒิสภาได้ แล้วแต่กรณี ให้ ก.ร. เป็นผู้มีอำนาจออกระเบียบรัฐสภาหรือประกาศรัฐสภาเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ โดยให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามและประกาศในราชกิจจานุเบกษา^๓

ทั้งนี้ ปัจจุบันได้มีระเบียบรัฐสภาว่าด้วยการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งตามระเบียบรัฐสภาว่าด้วยการแต่งตั้งฯ ข้อ ๖ ได้กำหนดให้คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา แต่ละคณะ สามารถแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ในตำแหน่งต่าง ๆ ได้แก่ ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ นักวิชาการประจำคณะกรรมการ และเลขานุการประจำคณะกรรมการ ตามจำนวนที่ประธานวุฒิสภากำหนดโดยคำนึงถึงงบประมาณในงบประมาณนั้น ๆ^๔

ในส่วน...

^๓ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า

“มาตรา ๑๕ ให้ ก.ร. มีอำนาจออกระเบียบรัฐสภาหรือประกาศรัฐสภาเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป การงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่นของส่วนราชการสังกัดรัฐสภา โดยเฉพาะในเรื่องดังต่อไปนี้

๑) ๑

๑) ๑

(๒) การแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรรมการของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา และส่วนราชการสังกัดรัฐสภา รวมทั้งกำหนดอัตราค่าตอบแทน

๑) ๑

๑) ๑

ระเบียบรัฐสภาหรือประกาศรัฐสภาตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามและประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

^๔ ระเบียบรัฐสภาว่าด้วยการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๖ กำหนดว่า

“ข้อ ๖ เพื่อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสามัญประจำสภาผู้แทนราษฎร และคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ให้มีการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการสามัญประจำสภาในแต่ละคณะ ในตำแหน่งและอัตราค่าตอบแทน ดังต่อไปนี้

ก. กรณีแต่งตั้งบุคคลที่มีได้เป็นข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ

(๑) ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ ให้ได้รับค่าตอบแทนในอัตราเดือนละ ๑๐,๐๐๐ บาท

ในส่วนของการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภานั้น ระเบียบรัฐสภาว่าด้วยการแต่งตั้งฯ ข้อ ๓ ได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภา แต่ละคน สามารถแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภาเป็นการเฉพาะตัว ในตำแหน่งต่าง ๆ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญประจำตัวสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑ คน ผู้ชำนาญการประจำตัวสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๒ คน และผู้ช่วยดำเนินงานของสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๕ คน^๕

สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการในการแต่งตั้ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการการสามัญประจำวุฒิสภาหรือผู้ปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภา แล้วแต่กรณี ระเบียบรัฐสภาว่าด้วยการแต่งตั้งฯ ข้อ ๗^๖ ก็ได้กำหนดให้เป็นอำนาจของประธานวุฒิสภาที่จะกำหนดหลักเกณฑ์...

(๒) ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ ให้ได้รับค่าตอบแทนในอัตราเดือนละ ๔,๐๐๐ บาท	
(๓) นักวิชาการประจำคณะกรรมการ ให้ได้รับค่าตอบแทนในอัตราเดือนละ ๘,๐๐๐ บาท	
(๔) เลขานุการประจำคณะกรรมการ ให้ได้รับค่าตอบแทนในอัตราเดือนละ ๖,๐๐๐ บาท	
ข. กรณีแต่งตั้งบุคคลที่เป็นข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ	
(๑) ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ ให้ได้รับค่าตอบแทนในอัตราเดือนละ ๗,๕๐๐ บาท	
(๒) ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ ให้ได้รับค่าตอบแทนในอัตราเดือนละ ๖,๕๐๐ บาท	
(๓) นักวิชาการประจำคณะกรรมการ ให้ได้รับค่าตอบแทนในอัตราเดือนละ ๖,๐๐๐ บาท	
(๔) เลขานุการประจำคณะกรรมการ ให้ได้รับค่าตอบแทนในอัตราเดือนละ ๔,๕๐๐ บาท	
ฯลฯ	ฯลฯ”

^๕ ระเบียบรัฐสภาว่าด้วยการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๓ กำหนดว่า

“ข้อ ๓ เพื่อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ให้มีการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา แต่ละคน ในตำแหน่ง จำนวนและอัตราค่าตอบแทน ดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้เชี่ยวชาญประจำตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑ อัตรา ให้ได้รับค่าตอบแทนในอัตราเดือนละ ๒๔,๐๐๐ บาท
- (๒) ผู้เชี่ยวชาญประจำตัวสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑ อัตรา ให้ได้รับค่าตอบแทนในอัตราเดือนละ ๒๔,๐๐๐ บาท
- (๓) ผู้ชำนาญการประจำตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๒ อัตรา ให้ได้รับค่าตอบแทนในอัตราเดือนละ ๑๕,๐๐๐ บาท
- (๔) ผู้ชำนาญการประจำตัวสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๒ อัตรา ให้ได้รับค่าตอบแทนในอัตราเดือนละ ๑๕,๐๐๐ บาท
- (๕) ผู้ช่วยดำเนินงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕ อัตรา ให้ได้รับค่าตอบแทนในอัตราเดือนละ ๑๕,๐๐๐ บาท
- (๖) ผู้ช่วยดำเนินงานของสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๕ อัตรา ให้ได้รับค่าตอบแทนในอัตราเดือนละ ๑๕,๐๐๐ บาท”

^๖ ระเบียบรัฐสภาว่าด้วยการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๗ กำหนดว่า

“ข้อ ๗ การแต่งตั้ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภา แล้วแต่กรณี เป็นผู้กำหนด”

หลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าว ซึ่ง ณ ปัจจุบันได้มีประกาศวุฒิสภาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว รวมจำนวน ๒ ฉบับ คือ ประกาศวุฒิสภา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประจำวุฒิสภา ลงวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ และประกาศวุฒิสภา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภา ลงวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งตามประกาศวุฒิสภาทั้งสองฉบับมีหลักการและสาระสำคัญเกี่ยวกับคุณสมบัติทั่วไปและลักษณะต้องห้ามของบุคคลผู้ได้รับแต่งตั้ง คุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง หน้าที่ความรับผิดชอบ ขั้นตอนและวิธีการเสนอชื่อวิธีการยื่นแบบรายงานตัวพร้อมเอกสารหลักฐาน ขั้นตอนการตรวจสอบคุณสมบัติ วิธีรับค่าตอบแทนวาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่ง

โดยเฉพาะประกาศวุฒิสภา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประจำวุฒิสภา ได้มีการกำหนดหลักการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องจริยธรรมเอาไว้ด้วยแล้ว กล่าวคือ ตามข้อ ๓ (๓) และ (๕) ได้กำหนดคุณสมบัติทั่วไปและลักษณะต้องห้ามของผู้ปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประจำวุฒิสภาว่า ต้องเป็นผู้ที่เสื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ และไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม และข้อ ๑๕ (๔) ได้กำหนดให้การขาดคุณสมบัติในลักษณะดังกล่าวย่อมเป็นเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่ง ในทำนองเดียวกันกับประกาศวุฒิสภา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภา ข้อ ๓ (๓) และ (๖) ที่ได้กำหนดคุณสมบัติทั่วไปและลักษณะต้องห้ามของผู้ปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภาว่า ต้องเป็นผู้ที่เสื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ และไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม และข้อ ๑๔ (๔) ก็ได้กำหนดให้การขาดคุณสมบัติในลักษณะดังกล่าวย่อมเป็นเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งเช่นเดียวกัน ซึ่งหลักการของประกาศวุฒิสภาทั้งสองฉบับดังกล่าวนี้สามารถพิจารณาเทียบเคียงได้กับข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๖๓ หมวด ๑ จริยธรรม ส่วนที่ ๑ จริยธรรมอันเป็นอุดมการณ์ ข้อ ๖ ที่กำหนดว่า “ต้องยึดมั่นและธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” และส่วนที่ ๒ จริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลัก ข้อ ๑๓ ที่กำหนดว่า “ยึดมั่นหลักนิติธรรม และประพฤติตนอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีของประชาชน”

หากเมื่อพิจารณาประกอบกับระเบียบรัฐสภาว่าด้วยการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๗ ที่ได้กำหนดให้เป็นอำนาจของประธานวุฒิสภาในการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้ามวาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษา

ประจำคณะกรรมการผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ นักวิชาการประจำคณะกรรมการ และเลขานุการประจำคณะกรรมการ รวมทั้งผู้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้เชี่ยวชาญประจำตัวสมาชิกวุฒิสภาผู้ชำนาญการประจำตัวสมาชิกวุฒิสภาและผู้ช่วยดำเนินงานของสมาชิกวุฒิสภาแล้ว

สำนักกฎหมายมีความเห็นว่า การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ทั้ง ๗ ตำแหน่งดังกล่าว มีความหมายครอบคลุมไปถึงการกำหนดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นข้อประพฤติปฏิบัติที่ต้องกระทำการ พึงกระทำการ และห้ามกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาและบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ โดยมาตรฐานทางจริยธรรมที่จะนำมาใช้บังคับกับผู้ปฏิบัติหน้าที่ทั้ง ๗ ตำแหน่งนี้ จะพิจารณาเห็นได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลดังกล่าวก็เพื่อที่จะสนับสนุนการทำหน้าที่ของคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาและสมาชิกวุฒิสภา มีความใกล้ชิดและเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาและสมาชิกวุฒิสภาเป็นอย่างยิ่ง ประกอบกับเมื่อพิจารณาข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๖๓ หมวด ๑ จริยธรรม ที่ประกอบด้วย ๔ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ จริยธรรมอันเป็นอุดมการณ์ ส่วนที่ ๒ จริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลัก ส่วนที่ ๓ จริยธรรมทั่วไป และส่วนที่ ๔ จริยธรรมอันเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกและกรรมการ แล้ว เป็นเรื่องที่กำหนดเกี่ยวกับข้อที่ต้องปฏิบัติ ข้อที่ห้ามปฏิบัติ และข้อที่พึงปฏิบัติของกรรมการและสมาชิกวุฒิสภา ที่สามารถนำมาอนุโลมใช้บังคับกับผู้ปฏิบัติหน้าที่ทั้ง ๗ ตำแหน่งดังกล่าวได้ เช่น ข้อ ๖ ต้องยึดมั่นและธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ข้อ ๗ ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน ข้อ ๘ ต้องถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน ข้อ ๑๙ ไม่ปล่อยปละละเลยหรือยินยอมให้บุคคลในครอบครัวหรือบุคคลที่อยู่ในกำกับดูแลหรือความรับผิดชอบของตน เรียก รับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากคู่กรณีหรือจากบุคคลใดในประการที่อาจทำให้กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตน ข้อ ๒๐ ไม่คบหาสมาคมกับคู่กรณี ผู้ประพฤติดกกฎหมาย ผู้มีอิทธิพล หรือผู้มีความประพฤติหรือผู้มีชื่อเสียงในทางเสื่อมเสีย อันอาจกระทบกระเทือนต่อความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นต้น

จากข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้องดังที่ได้กล่าวมาโดยลำดับข้างต้น จึงย่อมเป็นอำนาจของประธานวุฒิสภาตามนัยข้อ ๗ ของระเบียบรัฐสภาว่าด้วยการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ที่จะพิจารณาเห็นสมควรออกประกาศวุฒิสภาเพื่อกำหนดให้นำหลักการตามข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภา

และกรรมการ...

และกรรมการ พ.ศ. ๒๕๖๓ หมวด ๑ จริยธรรม มาใช้บังคับแก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ทั้ง ๗ ตำแหน่งดังกล่าว โดยอนุโลมได้

ประเด็นที่ ๒ กลไกในการตรวจสอบความประพฤติทางจริยธรรมของบุคคลที่ปฏิบัติงาน ให้แก่คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาและบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภา

หากกรณีมีการกำหนดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อบังคับใช้กับบุคคลที่ปฏิบัติงาน ให้แก่คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาและบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภาแล้ว ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดกลไกในการตรวจสอบความประพฤติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าว เพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นอำนาจของประธานวุฒิสภาที่เป็นผู้พิจารณา ทั้งนี้ ตามข้อ ๗ ของระเบียบรัฐสภาว่าด้วยการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ เพื่อกำหนดมาตรการในกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาและบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภา ดังกล่าว ดังที่ได้กล่าวแล้วในประเด็นที่ ๑

สำหรับในส่วนหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภาตามข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๓๘ (๓)^๔ เกี่ยวกับการรับและพิจารณาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรมจากสมาชิกวุฒิสภา บุคคลหรือหน่วยงานใด ได้กำหนดไว้แต่เฉพาะกรณีที่มีการกล่าวหาว่าสมาชิกหรือกรรมการกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับนี้เท่านั้น ซึ่งไม่ครอบคลุมถึงบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาและบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภา ดังนั้น คณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภาจึงไม่มีหน้าที่และอำนาจในการรับและพิจารณาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรมจากสมาชิกวุฒิสภา บุคคลหรือหน่วยงานใด กรณีที่มีการกล่าวหาว่าบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาและบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภากระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวได้

สรุปความเห็น...

^๔ ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๓๘ กำหนดว่า

“ข้อ ๓๘ คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

๑.ล๑

๑.ล๑

(๓) รับและพิจารณาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรมจากสมาชิก บุคคลหรือหน่วยงานใด กรณีที่มีการกล่าวหาว่าสมาชิกหรือกรรมการกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับนี้

๑.ล๑

๑.ล๑”

สรุปความเห็นของสำนักกฎหมาย

สำนักกฎหมายพิจารณาแล้วมีความเห็นว่า ประธานวุฒิสภาสามารถดำเนินการกำหนดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมและกลไกในการตรวจสอบความประพฤติทางจริยธรรมเพื่อใช้บังคับกับบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำวุฒิสภาและบุคคลที่ปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภาได้ โดยอาศัยอำนาจตามระเบียบรัฐสภาว่าด้วยการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และกรรมการการเลือกตั้งหรือวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๗ ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมประกาศวุฒิสภา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำวุฒิสภา ลงวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ และประกาศวุฒิสภา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกวุฒิสภา ลงวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ดังกล่าว

สำนักกฎหมาย
มีนาคม ๒๕๖๓